

Kredi Notu, Sıcak Para ve Esas Sorun

Son yıllarda sık sık gündeme gelen ve hepimizin canını sıkan bir konu var. Ülkenin kredi ya da yatırım notu diye özetlenebilecek ve uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarının yaptıkları değerlendirmeyi yansıtan puanlamanın (rating'in), gerçekte hak ettiğimiz düzeyin çok altında olduğunu, gösterdiğimiz olumlu performansa rağmen bunun yükseltilmesinde cimri davranılmasının ardında kötü niyet de olabileceğini düşünüyoruz. Ateşli ve öfkelenmeye teşne bir toplum olarak da, konunun daha başka yönleri olabileceği üzerinde fazla durmadan kestirip atmaya seviyoruz. Üstelik şimdilerde batı sistemi uzun sürecek bir dış tedavisinde bulunduğundan böyle düşüncelere taraftar bulmak da kolay. Neyse ki geçenlerde TÜİK'in yaptığı bir düzeltme ile satın alma gücü paritesi bazı bir hesaplama ile fert başına milli gelirimiz 2.354 dolar arttı da bir para teselli bulduk.

Rating sıkıntısı ve ötesi

Aslında ben de Türkiye'nin kredi notunun daha yüksek olması gerektiğine samimiyetle inananlardanım. Ama bunun böyle olmasının nedeni burasının benim ülkem olması ve onun dinamiklerini, potansiyelini çok iyi tanımam. Oysa dünyadaki bütün ülkeleri değerlendirme misyonu olan teknik kuruluşların ne kadar doğru olursa olsun, bu türden subjektif kapasitelerle hareket etme imkânı yok, aksine, objektif ölçütler kullanma sorumluluğu var. Unutmayalım ki kredi ya da yatırım gibi konularda kararı, bunları kullanacak olanlar değil, kullanıma sunacak olanlar verir. Bu açıdan bir şeyin gerçekte ne olduğundan daha önemli olan, onun nasıl algılandığıdır. Objektif değerlendirmeler de, bu algıyı oluşturan bileşenleri ortaya koyar.

Gerçekten kredi notu ile ilgili puanlamalarda da sadece belli bir zamandaki makroekonomik göstergeler değil, daha da önemli olarak bunların ne kadar sağlam ve orta-uzun vadede sürdürülebilir olduğu, kırılmalıklara direncinin düzeyi, kamu finansmanı ve vergi sistemi yönünden geleceğe yönelik zaafılar ve belirsizlikler bulunup bulunmadığı gibi faktörler mercek altına alınıyor. Hukuk güvenliği ve kurumsal kapasiteler gibi bir dizi yapısal unsurun ve siyasal istikrarın da eklenmesiyle genel olarak "öngörülebilirlik" açısından ülkelere not veriliyor.

Böyle bir perspektiften bakıldığında, çoğu zaman bizim güç ve avantaj olarak gördüğümüz bazı özelliklerin öngörülebilirliği azalttığı için olumsuz bir şekilde değerlendirmeye yansımaları söz konusu. Kaldı ki Türkiye'nin son zamanlarda iyileşme trendinde olan fakat uzun yıllar risk sınırının üstünde seyreden dış borç ve borç servisi ya da şu anda giderek keskinleşen cari

açık gibi yoruma ve bakış açısına göre değişmeyecek zaafıları da var.

Tartışılacak yönler de var

Bu demek değil ki değerlendirmelerin tartışılacak yanı yok. Sözcüleri demokratik olmayan yönetimlerin (örneğin Mısır ve Azerbaycan'ın) istikrar yönünden yüksek puan alması son derece tartışmaya açık. Güçlü tek adamlara bağlı yönetimlerde, tek adam gittiğinde doğacak kaos ortamının olumsuz olarak dikkate alınması gerektiği, buna karşılık demokrasilerde karar süreci uzasa da uzun vadeli istikrar yönünden çok daha sağlıklı bir ortam olduğu kabul edilmeli.

Son kriz sonuçları ile ilgili olarak rahatsızlık duyduğumuz bir konu da, AB'nin gerek Güney Avrupalı eski, gerekse eski Doğu Bloku'na mensup yeni üyelerinin ve İrlanda'nın notlarının hala bizim çok üzerimizde bulunması. Burada da tek başına AB üyeliğinin, "öngörülebilirlik" açısından ne kadar önemsendiği ortaya çıkıyor. AB mekanizmalarının İrlanda ve Yunanistan örneklerinde aldığı sorumluluk ve inisiyatiflere bakınca bunu haksız bulmak da zor.

Kısa vade odağı

Gündemde giderek daha fazla yer kaplayan bir sıkıntımız da, bir bakıma cari açık sorununun finansman kalitesi ile ilgili görünümü olan, sıcak para tartışması. Bu gibi konularda lafın gereğinden fazla uzaması da sürpriz değil; çünkü bizde sadece sokaktaki yurttaş değil, uzmanlar, bilim adamları ve yetkililer de kısa vadeye odaklıdır.

Nitekim, her Allahın günü etkili ya da yetkili kimilerinin Türkiye'nin tasarruf açığından ve bunu gidermek gerektiğinden söz ettiğini okur, ama başka etkili ya da yetkililerin de aynı gün sermayeden daha fazla vergi alınması gerektiğini vurguladığını duyarsınız. Aynı şekilde sıcak paradan yakınıp asıl doğrudan dış yatırım gerektiğini kabul edenlerin, bir başka vesileyle küreselleşmeyi toptan reddedip içe kapanmayı önerdiklerine de sıkça rastlıyorsunuz. Sonuçta kafanızda neyin doğru olduğuna dair bir resim değil, sadece karmaşa kalır.

Kısa vadeyi aşmanın yolu olan strateji belirlemedeki zaafımızı sıcak para bağlamında da anlamak kolay. Diyelim ki başarılı tedbirlerle sıcak parayı durdurduk, sorunumuz bitmiş midir? Yanıtımız hayır ise, sıcak para değil, o bitmeyen şey esas sorunumuzdur.